

Fra: Rolf <rolf.novsett@gmail.com>
Sendt: torsdag 7. desember 2023 10:44
Til: Postmottak
Emne: Innspill budsjettdebatten 18.desember 2023.
Vedlegg: Perspektivnotat 12.pdf

Det er ikke ofte du mottar e-post fra rolf.novsett@gmail.com. [Finn ut hvorfor dette er viktig.](#)

Kommunestyret Hole kommune

Vedlagt «*Perspektivnotatet*» inngår som mitt innspill til

- budsjettdebatten i kommunestyret 18.12.2023
- utvikling av et overordnet planprogram for bolig- og tettstedsutvikling
- fastsetting av planprogram for 2023-2027

Med vennlig hilsen
Rolf Novsett

Sendt fra [E-post](#) for Windows

Perspektivnotat ¹¹

Situasjonen i Hole – står vi overfor et dehumanisert lokalsamfunn i ubalanse eller et vellykket menneskevennlig lokaldemokrati?

Overskriften antyder ubekreftede antakelser. Noen vil hevde drastiske påstander uten troverdighet.

La den diskusjonen ligge. Bli med i min analyse. La oss møtes eller send meg ditt syn. Jeg vil lytte. Til slutt kan du dømme.

rolf.novsett@gmail.com

Foto Rolf Novsett.

Kommunikasjon og dialog kan løse det meste!

Rolf Novsett
Klokkerlia, 30.november 2023.

Innspill

Perspektivnotatet er et innspill til

- budsjettdebatten i kommunestyret 18.12.2023
- utvikling av et overordnet planprogram for bolig- og tettstedsutvikling
- fastsetting av planprogram for 2023-2027

Forord

Dette notatet er et innlegg i *deltakerdemokratiet* i Hole. Et bidrag til klargjøring av *kommunestyrets definisjonsmakt*.

Notatet er et resultat av en lese, lytte, skrive og dialogprosess som pågikk i november 2023. Ti har deltatt i dialogen. De har ikke fungert som en redaksjon. Jeg står selv ansvarlig for innholdet.

Eksistensielle og omfattende temaer gjorde det utfordrende å få fram en trå i teksten og gjøre innlegget aktuell for situasjonen i Hole.

Innholdet er påvirket av en verden i ubalanse. En ubalanse som også slår ut nasjonalt og lokalt. Ubalansen kan knyttes til mennesker, systemer og samfunnet. Dette er den underliggende tråden i innlegget.

I utviklingen i Hole er det en ufullstendig informasjon og dialog mellom de som *styrer*, de som *finansierer/utfører* og de som blir *berørt*.

Disse påvirker hverandre gjensidig. Samspillet dem imellom bør fungere på en stabil og dynamisk måte i vår kommune. Dette er den overordnede tråden i dette innlegget.

Dagens situasjon i Hole svekker administrasjonens legitimitet og kommunestyrets definisjonsmakt som overordnede myndighet for samfunnsutvikling.

Dette bør kommunestyret selv gjøre noe med før samspillet mellom et stabilt og dynamisk samfunn går over i «fri flyt».

En situasjon der de som *finansierer/utfører* tar over boligutviklingen på sine premisser. Utvikler et regime og en situasjon der kapitalismen som system overstyrer demokratiet, kommunestyret og innbyggerne.

Rolf Novsett
Klokkerlia 30.november 2023.

Innledning

Både du, vi og jeg er mennesker. Notatet handler om mennesker på *individnivå* og *samfunnsnivå*. Vi er selvstendige individer med faste og vekslende relasjoner til andre mennesker.

Vi inngår i sosiale, fysiske og økonomiske systemer. Mennesker og systemer som til sammen utgjør samfunn. Fellesskap som kan analyseres i en lokal, nasjonal og global sammenheng.

Med søkelys på *mennesket* er vi ikke bare selvstendige individer. Vi er også borgere, forbrukere og initiativtakere som hører til i et nasjonale fellesskap. I en stat som både gir og krever. Vi har en nasjonal kultur, økonomi og et demokratisk politisk styringssystem. Vi har alle et samfunnsoppdrag.

Velferdsstaten skal realiseres gjennom velferdssamfunnet. Velferdssamfunnet består av selvstyrte kommuner. Kommunene får hvert år overført ressurser og rammer for sitt virke fra staten.

Økonomiske ressurser basert på kommunens lovpålagte oppgaver. Omfordeling av statens inntekter ut ifra antall innbyggere. Beregninger av kommunens andel av innbyggernes inntektskatt.

Fastsetting av kommunens egne avgifter knyttet til kommunale tjenester og en egen eiendomsskatt. I dag har Hole ikke eiendomsskatt.

Det er stor spennvidde i innholdet i dette *perspektivnotatet* fra mikro til makro, fra etikk og moral til tillit og makt. Eksistensielle og livsnære temaområder.

Tanker som påvirkes av den uroen som preger menneskeheten, systemene og samfunnet i dag.

Notatet gir grunnlag for tankevandring fra global, til nasjonal, lokal ideologi og politikk og vår situasjon i Hole.

Jeg starter med å stille et spørsmål.

«Står vi overfor *et dehumanisert lokalsamfunn i ubalanse* eller *et vellykket menneskevennlig lokaldemokrati?*»

1.Mennesker

Vi er «*mennesker*» og vi omtaler oss selv som det mest avanserte, kreative og oppfinnsomme *dyret* og *pattedyret* på jordkloden.

«*Vi er et flokkdyr med stor hjernekapasitet som kan utføre abstrakt tenkning og planlegging, koblet til språk, tall og alfabet*».

MEN i vår levemåte er vi meget dyktige til å bruke og forbruke tilgjengelige naturressurser og råvarer som olje, gass, kull, metaller, vann, skog, fisk, jordarealer, og landbruksprodukter.

Vi er opptatt av hvordan vi kan gjenvinne, fornye og gjenbruke. Bruk av fossil energi må reduseres, utslippet av klimagasser må ned.

Noen mener at «*mennesket*» er jordklodens mest fornybare ressurs.

Vi samtaler, diskuterer, drøfter og inngår i dialog med hverandre.

Vi utvikler institusjoner for å fungere på en effektivt og rasjonell måte.

Vi bruker en demokratisk metode for å komme fram til de beste argumenter som grunnlag for våre valg.

Det allmennmenneskelige differensieres noen vil si går i oppløsning.

Vi knytter oss til hverandre med forpliktende løfter i ekteskap, men løfter brytes gjennom svik og utroskap. Flere unnfanges ved sæddonasjon og noen fødes av surrogat mødre. Legenes aktive dødshjelp formaliseres.

Det umenneskelige får overtaket.

Det pågår krig i både Europa og Midt Østen. Russland angriper Ukraina. Hamas angriper Israel.

Det medmenneskelige aksjonerer.

Vi er mennesker i en verden med betydelige utfordringer som angår oss alle.

Vår egen utvikling kan knyttes til økt forståelse for oss selv, våre omgivelser, våre medmennesker, våre motiver, våre væremåter og verdier.

Mediene gir oss sitt speilbilde på den grusomheten som utspiller seg når den fredelige dialogen ikke lenger fungerer.

Dagen i dag etterspør engasjement fra oss alle i et samfunnsperspektiv.

1.1 Ulikhetenes likevekt

Vi er mennesker med ulikhet knyttet til inntekt, formue, status, rettigheter, makt og politisk innflytelse.

Ulikheter som blir rettferdiggjort og forsvares i forskjellige ulikhetsregimer. Ideologiske og politiske holdninger som er forankret i en historisk utvikling.

Kalle Moene, professor. Tidsskrift for samfunnsforskning Årgang 61.Nr.4. – s.403-407.

Vi etablerer oss i ulike regimer som fagarbeidere, håndverkere, oljearbeidere, kunstnere, bønder, byråkrater, akademikere, politikere osv.

Vi utvikler holdninger der vi tror og mener at det er sosialt rettferdig at forholdene er som de er. Det innebærer at vi ivrer ikke for å endre på et system som skaper ulikhet hvis **du** selv tjener på at det blir som det er.

I denne situasjonen er det lett å innta motiverte holdninger for en ordning som gir deg gevinster selv om den bidrar til å skape ulikhet.

De fleste av oss har det bra i det regime/de regimene vi er en del av. Vi utvikler oss og avanserer.

En del av oss har ikke det startgrunnlaget som er nødvendig for å kunne komme inn i et regime og avansere.

Eksempel fra boligsektoren der kravet til «egenkapital» øker for å komme inn. Vi står overfor en sektor i samfunnet der ulikheten vokser.

Skal vi endre på ulikhetene blant innbyggerne i samfunnet så må vi ta tak i de rådende ideologiske regimene og den politikken som understøtter de systemene som skaper ulikhet.

1.2 Mediene sin rolle

I vårt demokrati er makten nasjonalt fordelt mellom stortinget, regjeringen og domstolene.

Hensikten med maktfordelingsprinsippet er at ingen av statsmaktene skal dominere over noen av de andre, og at de skal være uavhengige av hverandre.

I Hole er den politiske makten fordelt mellom kommunestyret, formannskapet og kontrollutvalget.

Mediene fungerer som *vaktbikkjer*. De passer på at maktfordelingen i samfunnet fungerer og at demokratiets spilleregler blir fulgt.

Denne «*vaktbikkjefunksjonen*» på vegne av samfunnet gir mediene makt, og de omtales derfor som «*den fjerde statsmakt*».

I den senere tid har mediene vært spesielt opptatt av ulikhetene i samfunnet. De har vært flinke til å ta tak i systemfeil og rådende ideologiske regimer, kontroversielle og kritikkverdige styringssystemer. Ideologi og politikk som understøtter systemer som skaper ulikhet.

1.3 Makt

Makt kan forstås som evne til å oppnå det vi ønsker og å få andre til å være med på å gjøre noe de ellers ikke ville ha gjort.

Kulturell, faglig og økonomisk innflytelse kan transformeres, omdannes til makt. Denne muligheten kan brukes av individer, frivillige og private organisasjoner, institusjoner og offentlige myndigheter når de vil oppnå noe av kommunestyret eller forvaltningen.

Fordelingen av makt bør ses i sammenheng med hvem har makt, innenfor hvilke områder?

Hvor er makten konsentrert og hvordan blir den utøvd?

Hvordan forholder organisasjoner og maktmennesker seg til makt?

- Hvor henter/utvikler politikerne sin makt og hvordan bruker de den?
- Hvor henter/utvikler næringslivet sin makt og hvordan bruker de den?
- Hvor henter/utvikler de frivillige, ideelle organisasjonene sin makt og hvordan bruker de den?

Medlemskap og lederfunksjoner i politiske partier, organisasjoner i arbeidslivet, frivillige lag og foreninger, meningsinnlegg i lokal avisen og bruk av digitale nettverk gir oss alle muligheter for innflytelse på utviklingen der du arbeider og lever ditt liv.

Det at folk er engasjert i politikk, arbeidsliv og ideelle organisasjoner er avgjørende for styrken på den «*sosiale bærekraften*» i ditt eget lokalsamfunn.

1.4 Høring

Den 7. november 2023 gjennomførte *Stortingets konstitusjons- og kontrollkomite* en åpen høring om avvik fra «*Håndbok for politisk ledelse*» knytte til habilitet.

Bakteppe for høringen var resultat av økt press fra mediene om avklaringer knyttet til habilitet – integritet - tillit – fellesskap. Dette presset fra mediene, spesielt fra E24, førte til at komiteen valgte å åpne sak og høring.

1.5 Parlamentarisme

Norge har en parlamentarisk styreform. Det betyr at regjeringen sitter så lenge flertallet i stortinget vil det.

Høringen bør ses i sammenheng med at komiteen har en rolle knyttet til det parlamentariske systemet.

Komiteen fungerer i denne sammenheng som en slags intern vaktbikkje på balansen mellom den utøvende og lovgivende makten, regjeringen og stortinget.

1.6 Mål

Målet med høringen var å få fire statsråder (tre avgåtte og en sittende) og en tidligere statsminister sine skriftlige svar og muntlige vurderinger knyttet til spørsmål fra medlemmene i komiteen om habilitet, regelverk og handteringen av dette.

Basert på gjennomført høring vil komiteen lage en innstilling til Storting. Den vil bli behandlet i plenum i Stortinget på nyåret.

Komiteen kan innstille på «mistillit», «reprimande» og «merknad». Det er opp til Stortinget å trekke konklusjoner med bakgrunn i komiteens innstilling.

1.7 «Mistillit»

Både regjering og stortinget har stor respekt for komiteens vurderinger.

Det har sammenheng med at komiteen kan stille *mistillitsforslag*. Konsekvensen av stortingets tilslutning til mistilliten innebærer at den det gjelder må vurdere sin stilling. Den endelige vurderingen av konsekvenser gjør statsministeren.

Mistillit fra stortinget til statsministeren kan innebære at en regjering må gå av.

1.8 «Reprimande»

Etter innstilling fra komiteen kan stortinget gi den det gjelder et «*daddelvedtak*». Det er en alvorlig merknad, en *reprimande* fra et samlet Storting.

Det er alvorlig for den det gjelder, men det utløser ikke noen sanksjoner ut over den kritikken som framgår av vedtaket.

1.9 «Merknad»

Den det gjelder kan også få en mindre alvorlig *merknad* basert på det vedtaket Stortinget gjør i saken.

En merknad er den svakeste reaksjonsformen fra stortinget. Den utløser ikke andre sanksjoner enn en ripe i lakken.

1.10 Konklusjon?

Konstitusjons- og kontrollkomiteen er stortingets egen komite. Den skal først og fremst kontrollere den sittende regjeringens handtering av saker.

Mistillitsforslag til statsminister og statsråder er stortingets sterkest mulige reaksjon.

Komiteens innstillinger til stortinget kan handle om tillit eller mistillit i forholdet mellom storting og regjering, men intuitivt handler det også om hvordan folket «sanser/oppfatter» saken og hvilke konklusjoner de trekker med bakgrunn i høringen.

Det som kommer i tillegg og som kan bli vel så viktig er hva velgerne kommer fram til. Det de mener er selve fundamentet for demokratiet.

Konklusjonen får vi først etter behandlingen av saken i Stortinget ut på nyåret.

1.11 Maktens likevekt

Politiske partier er frivillige medlemsorganisasjoner. Frivillige organisasjoner er i utgangspunktet basert på demokratiske prinsipper.

Her har alle medlemmene en stemme, men de fleste sakene behandles i et representativt demokratisk system. Da er det viktig at de institusjonelle sakene er drøftet på forhånd i en åpen debatt og dialog. Videre at det foreligger både en tilgjengelig vurdering og innstilling før en går til avstemning.

I dag har de store partiene en rekke utvalg og styrever og en voksende forvaltning. Her er det grobunn for utvikling av ulikehetsregimer.

Dette kan være ulikehetsregimer i tillitsmannsapparatet, i administrasjonen og mellom medlemmene, styringssystemene og forvaltningen. Partiene kan ha ulike ideologiske holdninger og praktisering av politikk knyttet til ulikhet.

1.12 Ulikehetsregimer

Demokratiske valgte ledere representerer alle medlemmene og har en symbolsk «representativ flertallsstemme».

Vi kan tenke oss at ledere som over tid avansere helt til topps i et politisk hierarki kan utvikle *et autokratisk grunnlag* for utøvelse av makt som aksepteres og rettferdiggjøres av medlemmene. De ønsker seg en sterk leder.

Makt utviklet i et medlemsregime kan misbrukes. Hvordan håndterer partiene den ulikheten som kommer til uttrykk i egen organisasjon?

Er det å akseptere brudd på habilitet et uttrykk for en ideologi og et regime som aksepterer ulikhet?

Hvordan håndterer stortinget ulikehetsregimer som kommer til uttrykk i egne rekker? Svaret på «høringen» får vi ut på nyåret 2024.

1.13 Ulikhet i Høyre

Står vi overfor en forskjells krise i vårt samfunn? Er partiene selv bevisst på sin ideologi og politikk knyttet til ulikhet? Har Høyre en ideologi og politikk som rettferdiggjør ulikhet? Er det et ulikhetsregime mellom ledere og medlemmer i Høyre? Står vi overfor et parti med en pragmatisk og kynisk kultur?

Partienes ideologi og politikk kan skape ulikhet når de er opptatt av millimeter rettferdighet. Både Ap og H står for arbeidslinjen. Begge gir uttrykk for en ideologi og politikk som innebærer at *det skal lønne seg å arbeide*.

Samfunnets omsorg for arbeidsuføre og syke kommer til uttrykk i trygdene. I dag er de for lave. De økonomiske stønadsordningene er ikke samsvarer med den dyrtiden vi har i samfunn Likevel, det har lett for å bli som det er.

1.14 Selvinnsikt

Erna Solberg har selv funnet ut at hun vil fortsette som leder i Høyre. Hun vil også være Høyres statsministerkandidat ved kommende stortingsvalg i 2025.

Hennes begrunnelse er at hun opplever et sterkt ønske fra partiet om at hun skal fortsette som partileder.

«Hvis Høyre vil, er jeg mer motivert enn på lenge til å fortsette», sa hun til mediene i tilknytning til Høyres sentralstyremøte 13.november 2023.

Da det ble klart at «Erna» hadde bestemt seg ble det slik. Sentralstyre sa ja til begge deler – «Erna» som partiets leder og partiets statsministerkandidat.

Dette standpunktet har sammenheng både med Erna Solbergs private selvinnsikt og Høyres selvinnsikt som en frivillig medlemsorganisasjon.

1.15 Omforent strategi?

Rent strategisk er dette et dristig trekk av Erna Solberg. Er dette en omforent strategi? Det vil si både hva Erna Solberg og Høyre ønsker?

Konstitusjons- og kontrollkomiteen vet nå hva Erna Solberg og Høyre vil. Går komiteen for «*mistillit*» til Erna Solberg så er det et alvorlig signal både til Solberg, Høyre, de andre partiene på stortinget og til velgerne.

Et «*mistillitsvedtak*» vil kunne få innflytelse på vår vurdering av Erna Solbergs framtidige posisjon i norsk politikk.

Foto Rolf Novsett.

Det er for tidlig å si om Erna Solberg går inn for landing.

Stortinget kan dempe eller forsterke utfallet av høringen. Følger Stortinget opp en innstilling på «*mistillit*» så kan det være slutten på Erna Solbergs æra i Høyre. Hun går inn for landing!

Blir resultatet «*mistillit*» så slår tap av tillit tilbake på både Erna Solberg og Høyre. «*Mistilliten*» rammer både deres selvinnsikt og dømmekraft. Erna Solberg som leder og Høyre som en frivillig demokratisk medlems organisasjon.

Endrer stortinget komiteens standpunkt fra «*mistillit*» til en «*reprimande*» eller «*merknad*» så får det konsekvenser for folks syn både på Erna Solberg, Høyre, komiteen, stortinget og høringsordningen. Da er «*Solberg æraen*» enda ikke over, men kapteinen på laget og Høyre er svekket. Våger komiteen å innstille på «*mistillit*»?

Mistillit til en tidligere statsministers handtering av «*Håndbok for politisk ledelse*». Mistillit for ikke å ha sikret regjeringens/statsrådenes etterlevelse av habilitets reglene og til sin egen handtering av habilitet som statsminister.

Tre uker etter høringen i *Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite* avdekket E24 (Norges største næringslivsavis) at byråkratiet ved statsministerens kontor (SMK) i Erna Solberg sin periode som statsminister ikke har journalført korrespondansen mellom Sindre Finnes` og SMK.

Korrespondansen ble arkivert som «*organinterne dokumenter*».

Journalført korrespondanse er åpent for oss alle. Pressen og allmennheten kan få tilgang til «*organinterne dokumenter*», men det forutsetter at de vet hva som er arkivert her.

E24 har avdekket at feil arkivering har resultert i *innsynsfeil* og manglende etterlevelse av *sannhetsplikten* til politikere og byråkrater.

Byråkratiet ved SMK innrømmer å ha gjort feil i den perioden Erna Solberg var øverste leder ved SMK i sin rolle som statsminister fra 2013 til 2021.

2. Systemer

Systemene løser oppgaver og binder oss sammen. De kan være laget for å betjene fellesskapet (samfunnet), individene (markeder) eller verdiene (de uegennyttige idealene) det som binder oss sammen.

Vi er opptatt av hvilke sentrale problemstillinger vi står overfor og hvilke saker det i denne sammenheng er det behov for å løse? Hvem er de som har rett til å mene, de som beslutter og de som handler? Hvordan sakene behandles tidsperspektivet og hendelsesforløpet? Hvilke arenaer sakene behandles på? Hvilke relasjoner, forhold eller forbindelser det er mellom aktørene i systemet? Hvilken rollefordeling det er mellom premissgivere, beslutningstakere og berørte i systemene? Hvilke saker som engasjerer aktørene og hvilke prosesser de velger å delta i?

Hvilket organisasjons- og ledelsesperspektiv de sakene som behandles blir belyst ut ifra? Strukturperspektivet (hierarki og makt), sosiale relasjoner (kommunikasjon og samhandling), politikk (styre, lede, prioritere og fordele fellesskapets verdier) eller symbolperspektivet (ideer, verdier, normer og visjoner)

Systemer må styres og ledes for å kunne fungere på en rasjonell og effektiv måte. Det er egne rammer og regler for styring og ledelse av frivillige organisasjoner, offentlige institusjoner og private foretak. Politiske partier er frivillige organisasjoner. Spillereglene i politiske partier er skrevet ned i lover og bestemmelser, men kan også bli basert på sedvane, kultur og tradisjon, slik gjør vi det her regler.

Aktørene i det politiske systemet er individer, organisasjoner og myndigheter. Det handler om hvordan vi organiserer samarbeidet mellom administrasjonen, innbyggere og politikere. Hvordan vi overfører oppgaver og ansvar fra det offentlige til private og ideelle organisasjoner og bedrifter. I vårt samfunn endrer de politiske systemene seg sakte. I ustabile samfunn kan systemene endre seg raskt som en revolusjon.

I noen tilfeller er systemene lite tilpasset den tiden vi lever i. Noen systemer skaper og forsterker ulikhet. Aktørene som har goder av at det fungerer som det gjør er ikke opptatt av endringer. Ulikhetene preges av at vi står i en brytningstid mellom et demokratisk og kapitalistisk styringssystem. Det kapitalistiske systemer fremmer individualismen. Demokratiet fellesskapet.

2.1 Høyre, frivillig medlemsorganisasjon?

Høyre er en frivillig medlemsorganisasjon. Rent demokratisk ville det ha vært formelt riktig om partiet først hadde tatt debatten om Erna Solbergs framtidige rolle i partiet på fritt grunnlag uten på forhånd å kjenne hennes eget ønske før de konkluderte.

Erna «*eier*» ikke Høyre. Hun er ikke sin egen «*valgkomite*».

Proessen etterlater et inntrykk av at hun er leder i et autokrati og ikke i en frivillig medlemsorganisasjon. Hun ville at Høyre skulle forskuttere valg av leder og partiets statsministerkandidat på et sentralstyremøte. Spørsmålet kan stilles på nytt. Var dette en gjennomtenkt, omforent strategisk og demokratisk framgangsmåte?

For Solberg og for partiet på kort sikt kan det være positivt, men sett i en større helhet og et lengre perspektiv med demokrati som bakteppe, kan dette vise seg å bli negativt både for Solberg og Høyre.

Alt er avhengig av hvordan de andre partiene, mediene og velgerne følger opp denne saken med motiv å trygge folkestyrets framtid i Norge.

Her dreier det seg om moral og tilliten til en valgt leder i en ideell frivillig politisk medlemsorganisasjon, men også til denne lederens evne til å vise lederskap og manøvrere i en krisesituasjon.

Viljen til å ta ansvar ved å heve seg over de prinsipper som normalt gjelder for en frivillig ideell medlemsorganisasjon. Ta vanskelige avgjørelser når det virkelig blåser som verst.

Det vi bør registrere er at i denne situasjonen ble flertallsdemokrati ikke valgt som beslutningsmetode. Gjorde situasjonen og tidsaspektet at det ble valgt en mer pragmatisk og kynisk framgangsmåte?

Er det slik at vi bør kunne akseptere at makt kan *misbrukes* for å komme fram til en avgjørelse som en leder mener vi alle vil være tjent med?

Karl I. Hagen - «*Jeg lærte tidlig at makt korrupperer og at de som har mye makt må underlegges sterk kontroll for å hindre misbruk av makt.*» Respekt!, Håkon Gundersen, Morgenbladet 16.11.23.

Vi sitter igjen med en følelse av at autokratiet kommer til syne uten at det blir bevisstgjort og debattert. Erna vil beholde makten, men vi vet lite om hvorfor og hva hun i neste omgang vil bruke den til.

2.2 Spilleregler

Hvem skal vi stole på hvis ingen lenger følger demokratiske premisser og prinsipper? Når ingen lenger er konsekvente og ivaretar grunnlaget for demokratisk politisk makt? Hvem skal vi høre på og følge hvis spillereglene ikke lenger gjelder for oss alle? Hva gjør vi når anarkiet kommer til syne i vår egen andedam? Beslutninger uten debatt, fattet bak lukkede dører?

Erna Solberg er valgt leder i en frivillig, ideell organisasjon i «*en lønnet funksjon*». Ser vi bakover så har vi en generasjon av arvtakere til tronen i Høyre som har trukket seg. Ser vi framover så opptre den neste generasjonen lojalt. Betyr det at viljen til å beholde makten vinner over evnen til å videreutvikle demokrati i partiet Høyre?

Hvis en valgkomite først hadde framlagt sin innstilling på aktuelle kandidater er det uproblematisk at kandidatene står opp og markedsfører seg selv i en åpen debatt. Her valgte nåværende «*lederen*» sin framgangsmåte.

«*Solberg hadde bestemt seg fredag, sanket støtte lørdag og forankret søndag. Derved var saken avgjort*», Fantomet - Ånden som aldri går, Kjetil B. Alstadheim, Aftenposten 18.11.23.

Å selv presenterer sitt kandidatur og «*lukke debatten*» ved å bli sittende i møterommet minner oss ikke om en demokratisk medlemsorganisasjon. I et demokrati bør politikken utvikles på fritt grunnlag både nedenfra og opp og ovenfra og ned. Vi kan få et inntrykk av at anarki er en akseptert kultur.

Et parti som velger sin leder basert på avgitte *forhåndsstemmer fra et engere utvalg* av valgte, representative ledere. Ledere som forventer en lojal tilslutning til et *forskuttet valg* på landsmøte neste år.

Var dette et feiltrinn eller et strategisk geni valg? Det vil bare ettertiden kunne vise.

2.3 Hel ved

Folks forhold til korrupsjon kan knyttes til moral og juss. I høringen på stortinget stod vi overfor begge disse forholdene. I tilknytning til habilitet er spørsmålet om den enkelte politiker er tilliten verdig.

Det handler om den enkeltes integritet, om vedkommende er hel ved og til å stole på.

Politikere med integritet har evne og vilje til å handle selvstendig, ærlig og redelig uten å legge vekt på utenforliggende interesser. Integritet beskriver en politikers moralske karakter og forståelse for hva som skjer hvis en **ikke** tar på alvor de lover og bestemmelser som gjelder for oss alle.

Majoriteten av norske politikere er habile, rettskaffende og har moralsk ryggrad. *Konstitusjons- og kontrollkomiteen* og Stortingets handtering av de avvikene som er registrert vil både kunne styrke og svekke vårt syn på politikernes moral og ærlighet.

Både Erna og Høyre sentralt kan ha utbytte av å se seg selv nedenfra og opp. En av våre egne politikere fra HH i Hole sier det slik – «*Når det gjelder Ernas Solbergs moralske kompass så er nok det like bra som ditt og mitt. Hva hun burde ha visst gjør henne inhabil i fortid. Det kan hun ikke gjøre noe med, men som fremtidig statsministerkandidat må hun nok sjekke bedre hva hun ikke vet*». Erna`s «systemfeil» var at hun «*sjekket ikke bedre*» da hun var statsminister og øverste leder av statsministerens kontor (SMK).

2.4 Troen på mennesket

Å sette mennesket i sentrum har sammenheng med troen på mennesket. Troen på de positive mulighetene vi har i vårt samfunn til kunnskapsutvikling og dannelse. Kunnskap som grunnlag for innsikt og forståelse for hvordan vi sammen kan utvikle gode systemer.

Troen på mennesket handler blant annet om å utvikle systemer som setter mennesket i sentrum. Systemer som bygger opp under innbyggernes interesser, behov og muligheter.

Organisering av et arbeidsliv som også har dette som utgangspunktet. Betydningen av gode og sterke fagforeninger. Dialog og samarbeid mellom bedriftsledere og arbeidere som vårt konkurransefortrinn.

Noen systemer setter menneskene i sentrum, men da med tanke på hvordan de skal tilpasse seg til systemet. Næringslivet utvikler en rekke systemer, markeder som de ønsker skal fungerer på denne måten.

Banker, digitale medier og private kosmetiske helseforetak transformerer oss til «*inntektsmedarbeidere, oppmerksomhets arbeidere og produkter*».

Mennesket blir mer og mer sett på som et redskap, produksjonsmiddel i et økonomisk system. Menneskelige aspekter og behov blir mer og mer borte.

2.5 Unnfallenhet

Hva skjer hvis *Stortingets konstitusjons- og kontrollkomite* avstår fra å kritisere sine egne kolleger i sin innstilling til stortinget? Hvis stortinget aksepterer brudd på moral og tillit uten noen form for konsekvenser? Hva har i så fall skjedd med stortingets vurdering av de verdier demokratiet vårt er basert på?

Stortingets behandling vil kunne få betydning både i den parlamentariske maktbalansen, men også for allmennhetens syn på politikernes moral, folkets tillit til systemene og demokratiet i sin helhet.

Statens lover og bestemmelser er basert likhet for loven, men du kan fortsatt leve rettmessig fordi eksisterende ulikhet er rettferdiggjort og forsvares av et ulikhetsregime og politikk.

Det som avdekkes som systemfeil kan ofte fungere i lang tid før det eventuelt skjer en endring. Noen vil kunne mene at dette er korrupsjon uten noen form for konsekvenser.

En form for styrings lydighet forankret i det som er politisk korrekt og som blir fulgt opp av byråkratiet, institusjoner og foretak.

Kommer *Stortingets konstitusjons- og kontrollkomite* fram til at de bruddene som er avdekket oppfattes som upåklagelig. Ja, da kan vi få et inntrykk av at det er ikke lenger likhet for lov og bestemmelser.

Folk vil kunne oppfatte komiteens unnfallenhet som en bekreftelse på at her står vi overfor en «politikerklan» med andre spilleregler enn for befolkningen ellers. En klan som er mer opptatt av seg selv og sin egen karriere.

Hvis folket opplever at politikken i mindre grad handler om oss og mer om dem da står vi overfor en alvorlig demokratisk utfordring.

Vi tenker da at politikere på stortinget er en egen elite som er mest opptatt av egne interesser, ikke klarer å sette seg inn i «vanlige folks» utfordringer og behov og ikke følger de samme reglene som folk flest

I prinsippet er det ingen ideologisk eller politisk forskjell på meg, deg, en statsråd eller en statsminister, men vi inngår i ulike hierarkier. Hierarkier med både formelle og uformelle spilleregler.

Noen hierarkier med spilleregler som «aksepterer» ukultur og som bygger på historisk begrunnede rettmessigheter som skaper ulikhet.

Bankene tjener penger fordi Norges Bank setter opp styringsrenten. Staten tjener penger på gass og strøm ved å inngå i et Europeisk energimarked. Slik kan vi liste opp hvordan ideologi og politikk bidrar til å skape ulikhet.

Innbyggerne utsettes for en detaljstyring som bidrar til å svekke «statens- og det offentliges» legitimitet. I denne situasjonen søker innbyggerne på ulike måter å frigjøre seg. Tron Giske viser i sin mastergrad til nordmenn som nærvælgere og globale velgere. Lojaliteten til nasjonalstaten Norge vannes ut.

Foto Rolf Novsett.

Per Berger hedres for sin innsats som ordfører i Hole fra 1999-2019 av Høyres leder og statsminister Erna Solberg. Hun kom rett fra cupfinalen i fotball på Ullevål.

2.6 Konsekvenser

Hvis *Stortingets konstitusjons- og kontrollkomiteen* tar diskusjonen, sier det de mener og mener det de sier. Utprøver og etterprøver argumenter med det formål å bli enige om hvordan forholdene knyttet til habilitet har vært og bør være på stortinget.

Hvis *Stortingets konstitusjons- og kontrollkomite* i sin innstilling til stortinget blir «mistillit» til Erna Solbergs håndtering av habilitet og stortinget ser like alvorlig på saken som komiteen.

Ja, da søker stortinget å gjenreise tilliten til politikk og politikere og styrke folks oppfatning av demokratiet i sin helhet. Hvis resultatet **ikke** blir mistillit så sementerer stortinget et asymmetrisk maktforhold mellom folket og politikere, regjeringen og stortinget. Det kan resultere i at politikerne svekker ideologi som politisk verktøy. Velgerne mister tillit til de verdiene partiene sier de står for.

2.7 Utviklingen i lokalsamfunnet

Samfunnsutviklingen i de senere tiårene har vært spesielt opptatt av borgernes, folkets individuelle frigjøring fra nasjonalstatens religion og kulturelle normer.

Vi står overfor individualisering og oppretting av en rekke nye interessegrupper som gir uttrykk for sine menneskelige verdier og klare rettigheter overfor staten. Individuell karriere er målet, samfunnsoppdraget er ikke lenger så påaktet.

På samme tid har aktørene i næringslivet vært opptatt av å styrke sine private initiativ og interesser. Et proaktivt næringsliv som både gir og krever, mer frihet og flere rettigheter. Noen uttrykker seg negativ til økte ytelser til fellesskapet. Andre mener staten er for grådig og flytter ut, til Sveits.

2.8 Tar egoismen overhånd

Har den «*norske landslagsmodellen*» til Norges Skiforbund gått ut på dato?

Skal vi vrake hele modellen og satse på «*private*» løpere organisert i private profesjonelle lag?

For å bli best må du satse maksimalt, og alt du gjør må rettes mot å styrke din egen prestasjonsevne. De beste prioriterer annerledes enn kollegene. De kjører sitt soloopplegg og har lite eller ingenting med et landslag å gjøre!

Trenden er starten på «*noe større*»? Hver enkelt skal få anledning til å utnytte sitt potensiale, men går det i hop med å være en del av et landslag?

Det er utøverne som leverer resultatene. For å bli best trenger de sitt eget opplegg. Selvrettferdigheten svekker tilhørigheten til fellesskapet?

Lucas Bråthen, «verdens beste alpinist», sier at «å være glad er hans overordnede mål». Han er sliten av å måtte tilpasse seg hele tiden. I TV intervju på «Lindmo» sier han at nå har han mistet gleden – «derfor har jeg lagt opp».

Idretten samfunnsmessige betydning er i første «Idrett for alle». Alle skal med.

Toppidrett er for de utvalgte. De som lever ut drømmen om å bli best, bli en av «de uovervinnelige».

At flere utøvere nå er opptatt av sin egen frihet, et eget rom for å være seg selv, frihet til å tjene egne penger på sine egne prestasjoner og markedsverdi. Det å kunne samarbeide med sponsorer og forbund basert på egne premisser.

Toppidrettsprestasjoner er ferskvare. Verdensmester er ikke noe du er, men noe du var i en tilmålt tid, i din periode.

Toppidrettsutøverne ber om en type frihet som gagnar dem selv, men slår negativ ut for fellesskapet. Det kan se ut til at individualismen er i ferd med å sette til side grunnleggende demokratiske verdier som likhet, samhold, fellesskap og frihet.

De uovervinnelige søker å etablere et eget regime med spesielle fortrinn og økonomiske gevinster.

I en uttalelse fra Norges Idrettsforbunds lovutvalg «*understrekes det at partene må bli enige om hvordan markedsrettighetene skal brukes*». Kua som ikke var kalv, Daniel Røed-Johansen, Aftenposten 10.11.23.

Det finnes ikke noe markedsdemokrati. I markedet er det ikke snakk om demokratiske rettigheter. Her er det ikke fellesskapet verdier som teller.

Her blir det et spørsmål om hvor mye den enkelte vil gi av sin markedsverdi til fellesskapet. Videre hvor stor individuell beslutningsmakt den enkelte utøver skal få basert på transformasjon av sin markedsverdi som makt i forhandlinger.

Innen toppidretten dreier nå alt seg om penger. I 2022 gikk Norges Ishockeyforbund underskudd med 9. millioner kroner. Landslaget ble lagt på is i 2023. Hvordan da f.eks. kunne kvalifisere seg til deltakelse i OL 2026 Milano, i Italia.

Er dette er en situasjon vi kan kjenner fra et hierarki av utbyggere med søkelys på eget økonomisk utbytte framfor samfunnsoppdraget. I Hole bør vi være opptatt av å styrke kommunestyrets demokratiske grunnlag for styring og unngå utvikling av en grunneierstyrt utvikling boligutvikling.

Storingsrepresentantene utgjør et eget regime. De kan føle behov for et større handlingsrom for å kunne oppnå resultater?

Medier har avdekket brudd på en rekke regler. De stiller spørsmål ved om det er en ukultur blant representantene. Mediene har ingen myndighet til å felle noen dom.

Hva blir resultatet av komiteens høring? Vil stortinget falle ned på mistillit eller tilslutning til et større spillerom?

Foto Rolf Novsett.

Vi er i en tid der det er behov for å se seg selv i speilet!

2.9 Etertanke

Alle jobber for seg og sitt. Vi bryr oss ikke før vi selv blir berørt av det fellesskapet eller markedet bestemmer. Ligger det an til at vi mister noen fordeler eller gevinster? Ja, da er vi der.

Er det slik at ulikheten i samfunnet videreføres og forsterkes? Tillit blir avløst av mistillit? Individnivå vinner over systemnivå? Fellesskapets verdier går til å styrke staten økonomisk? Politikken mister sitt ideologiske verktøy? Ulikhet sementeres?

Individer og bedrifter omgår sitt samfunnsoppdrag? Noen flytter ut. De som er innenfor i et *ulikhetshierarki* forsvarer den ulikheten de er en del av. De er ikke spesielt opptatt av å endre på det som eventuelt avdekkes som systemsvikt. Ulikhetene vokser, og staten «herjer» videre med sine innbyggere.

Er utviklingen av slike holdninger et resultat av liberalisering, deregulering og privatisering? En utvikling hjulpet fram av EU's fire friheter og vår EØS-avtale.

I EU er det ikke menneskelige verdier som er mest fremtredende. «Nordmenn» er ikke *borgere* i EU, men vi er flinke med å tilpasse oss de bestemmelser som gjelder for de som er det.

2.10 Krig

Grunnlaget for krig kan være en nasjonalstat som ikke evner å temme sine egeninteresser eller en gruppe av mennesker som føler seg utsatt for økende undertrykkelse.

Hver enkelt stat definerer sin suverenitet og rett til å organisere og utøve «legitim vold/krig».

Terrorisme er voldelig metode og strategi for å skape frykt blant folk. Det målet har « Hamas » nådd i forhold til Israel.

Eksempelvis Russlands angrepskrig mot Ukraina og Israels forsvarskrig mot Hamas, en *ikke* statlig krigsaktør. Både Russland og Israel hever seg over internasjonal lov og rett til utøvelse av vold.

Hvordan kan vi la dette skje? Liv blir revet i stykker. Krig planter hat i folks hjerter. Folk mister hverandre for godt. Likevel er det vanskelig å føle noe annet enn en gjennomgripende hjelpeløshet.

Folk fordrives fra sine hjem. Bombene innhenter dem og begraver dem under betong og jern. Folk får ingen verdig begravelse.

Hvordan kan dette forstås annet enn at *alle liv* er ikke like mye verdt.

Mennesker slaktes ned. Familier slettes ut i sin helhet. Krigen i Gaza har krevd nærmere 5000 barneofre i løpet av noen uker i november 2023.

De som fortsatt lever, har ingenting å sikte mot. Resten av livet framstår som å fylle tomheten etter dem og det som er borte.

Hvordan kan vi snakke om å gjøre en krig så human som mulig? Hva er det som skjer med oss? Er vi tilbake i steinalderen? Vi kan ikke slutte å tro på medmenneskelighet - at vi også er til for andre enn oss selv!

Både krigen i Ukraina og Gaza er åsteder menneskerettslige krenkelser overfor den sivile befolkningen og menneskeheten i sin alminnelighet.

Forbrytelser mot menneskeheten – drap, utryddelse, tvangsflytting og forfølgelse - er umenneskelige handlinger. Vi kan bare håpe at slike brudd på medmenneskelighet vil bli ansvarliggjort og at de ansvarlige blir dømt for folkerettslige forbrytelser.

FN, EU og Nato er overnasjonale systemer. I nåtid er de spesielt opptatt av å styrke sin politiske myndighet og innflytelse.

Dette kommer til uttrykk i sanksjoner overfor Russland og politisk, sosial, materiell og økonomisk støtte til Ukrainas forsvar i Russlands angrepskrig.

2.11 Dehumanisering

Umenneskeliggjøringen pågår på mange måter når systemene i samfunnet ikke tar tilstrekkelig hensyn til mennesket.

At systemene ikke er tilstrekkelig menneskevennlige kommer frem gjennom mobbing i skolen, sykefravær i arbeidslivet, dødsfall i sykehuskøen eller mangel på omsorg fra kommunens helsetjenester.

Funksjonshemmede, arbeidsuføre, syke og gamle kan bli sett som utgiftsposter og «annenrangs borgere» i et samfunn der «arbeidslinjen» er det overordnede politiske styringsgrunnlaget. Velferdsforskning viser at ikke alle som går på trygd som får bedre økonomi ved å arbeide.

Et annet forhold er hvem belønner arbeidslinjen med pensjon?

De som har valgt et yrke der du kommer tidlig ut i industri eller service arbeid. Der du arbeider hardt sammenhengende i ca. 40 år. Der hardt arbeid over lang tid ikke kommer i tillegg til gjennomsnittslønn når pensjonen skal regnes ut.

Pensjonsvinnerne er de som har valgt en akademisk karriere. En mentalt krevende jobb, men med høyere lønn. Med lang utdanning blir arbeidsperioden kortere ca. 30 år, men med høyere lønn blir det en langt høyere pensjon.

Ulikhetene forsterkes ved en boligsektor som gjør at de med lavere lønn får vanskelig med å skaffe seg bolig i byene fordi boligprisene, energikostnadene og de kommunale avgiftene ikke står i forhold til hva folk tjener.

Et bysamfunn med systemer som ikke tar utgangspunkt i borgernes økonomiske forutsetninger. Et samfunn der ulikheten vokser, men som likevel forsvarer de systemene samfunnet baserer seg på.

Pågående kriger forsterker dehumaniseringen. Krig uke etter uke, måned etter måned, år etter år. Krig som understøttes holdningsmessig og materielt av vår egen stat. Dette sier mye om hvor lite vi har lært om hvordan slike konflikter kan løses.

Vi kriger fortsatt med menneskeliv. Det avslører vår naive oppfatning av at vi har en stat som beskytter sine borgere, et sivilisert og demokratisk samfunn.

Vi dehumaniseres gjennom propaganda og indoktrinering av at slik må det bare være. På samme tid tjener staten gode penger på situasjonen i Europa.

Vi roer oss ned *sitter stille i båten*, men er det til vårt beste?

2.12 Arbeidslinjen

Verdier må skapes før de kan fordeles. «Arbeidslinjen» er et overordnet system for verdiskaping. Verdier som velferdsstaten skal fordele og omfordele.

Arbeidslinjen handler om kontinuerlig innsats i et endeløst perspektiv på selvutvikling. Hardt arbeid kombinert med moralsk og faglig perfektionering.

Arbeidslinjen er basert på en rasjonell og effektiv organisering av individuell tiltakslyst og en rettferdig fordeling av goder, fortrinn og ansvar.

Arbeid og vekst er koblet sammen i et kapitalistisk system. Vi er fanget av en stat som krever stadig mer av oss basert på arbeid og økt produktivitet, effektivitet og konkurranse - vekst i statens nasjonalprodukt?

Arbeid kan framstå som en plikt, men lønnsarbeid som skatte- og avgifts innberettes gir oss en rekke rettigheter.

Hvordan kan hardt arbeid og de godene dette gir gå hånd i hånd med moralsk perfektionering og dannelse – menneskelig utvikling?

Er vi et samfunn som er indoktrinert av arbeidslinjen der borgerne ikke finner noen mening med livet uten arbeid? Den overordnede utfordring er at det kapitalistiske systemet overstyrer det demokratiske. Ideologi inngår ikke lenger som et aktivt virkemiddel i den politiske verktøykassa.

Flere vil kunne hevde at arbeid er langt mer menneskevennlig enn menneskefiendtlig? Da bør vi arbeide aktivt med å få fram fortrinnene ved å ha et arbeid å gå til med mennesket i fokus.

Geir Røsvoll er nyvalgt leder i *Utdanningsforbundet* med 190 000 medlemmer. I et intervju i *Utdanning* nr.11/2023 viser han til sin visjon – «*lønna skal opp og arbeidsbelastningen ned*». Dette er et uttrykk for at han aksepterer det kapitalistiske styringssystemet som det avgjørende systemet.

I samme intervju får vi vite at han «*Har sans for folk som med gode grunner snakker makta mist imot*». Hva da med å vektlegge det som er de menneskevennlige sidene ved å ha et meningsfylt arbeid. Leser du hele intervjuet så ser du at det er det den nye lederen er understreker. Ideologien kommer ikke fram så lenge politikerne har lagt vekk dette verktøyet og bare snakker ut ifra et nasjonalprodukt.

I 2020 sendte jeg et notat til Høyre sentralt i tilknytning til arbeidet med program – «*Fornyelse av kunnskapsløftet - et redskap for samfunnsfornyelse?*». Er usikker på om *programkomiteen* overhode registrerte notat. Hørte ikke noe. Poenget mitt er at Høyre snakker om ideologi og verdier, men hele tiden i et overordnet bilde av inntekter og utgifter. Vi kan få et inntrykk av at å stimulere til å utnytte menneskets iboende krefter er overlatt til markedene og det kapitalistiske systemet.

Skolesystemet og lærerne får heller ingen skikkelig politisk ryggdekning for å kunne stå imot markedenes inntogsmarsj i skolen. Markedet styrer bruken av teknologi og russetidens, start, innhold og status.

Markedene og det kapitalistiske systemet overtar. Det demokratiske systemet mister taket på helheten og perspektivene på utviklingen i samfunnet. Dag til dag politikken overtar, og vi går i retning av et samfunn i fri flyt.

Er det dette Erna og Høyre vil ta tak i – ja, da er hun rett kvinne på rett plass!

3. Samfunn

Velferdsstaten er et overordnet system i vårt samfunn. Velferdsstaten er garantisten for velferdssamfunnet. Velferdssamfunnet kommer til uttrykk gjennom de tilbud og muligheter den kommunen du bor i står for.

Arbeidslinjen preger systemene i både oppvekst- og utdanningssektoren og i helsesektoren. Rammene for lønnsdannelsen skjer i samarbeidet mellom LO, NHO og staten. Rammene for pensjon er knyttet til hvor lenge du har arbeidet og den lønnen du har hatt. De som er syke og arbeidsuføre fanges opp av institusjoner, omsorgs- og trygdesystemene i samfunnet vårt.

Vi opplever det samfunnet vi lever i som summen av de menneskene vi lever sammen med og de vi møter/omgås i de systemene vi benytter oss av/inngår i og er/blir en del av. Vi bor landlig sprett og tett, forsteder og byer komprimert og i høyden. Med utgangspunkt i vår lokale livsverden utvikler vi vår identitet, selvfølelse, trygghet og tilhørighet.

Vi har både en rural og urban levemåte, men mangler en sterk omforent kultur, identitet eller fortelling som binder oss sammen. Vi kan være et lett bytte for markedsliberale krefter og utvikling av et samfunn i «fri flyt».

Kunnskap om samfunnet – det fellesskapet og de systemene vi er en del av - er avgjørende for alle som ønsker å engasjere seg i utviklingen av samfunnet. Vi bør styrke vår eve til å utforske oss selv i samspill med naturen, mennesker, myndigheter og markeder. Det samfunnet vi lever i og er en del av.

Samfunnskunnskap innebærer også å kunne bruke digitale verktøy og navigere i digitale kilder. Det å velge ut informasjon, argumentere ut ifra både følelser og fakta. Hvordan algoritmer påvirker vår dømmekraft. Hvordan vi framstår som produkter av et digitalisert samfunn?

Framstå som medborgere med grunnleggende demokratiske verdier – respekt for menneskerettigheter, rett til medbestemmelse, likestilling og ytringsfrihet. Individuer med evne til kritisk samfunnskritisk tenkning. Opptatt av hvordan økonomi kan transformeres til politisk innflytelse og utøvelse av makt?

Utvikle forståelse for lokale forhold og problemstillinger. Hvordan vi kan bidra til en bærekraftig sosial-, miljømessig- og økonomisk utvikling? Hvorfor mennesker tar andre valg enn det vi selv gjør? Hvordan mennesker organiserer seg, samarbeider og tar beslutninger?

3.1 Stedlige

Hjem er der du har vokst opp. Der du er blitt en del av en større sammenheng. Et sted der du kjenner deg trygg og velkommen.

Vi mennesker er stedlige. Hjemmet vårt kan være en enebolig, et rekkehus eller en leilighet i en blokk. Vi er innvevede i de stedene der vi lever våre liv gjennom våre kropper, sanser og opplevelser. Vi knytter oss til hverandre i sosiale og stedlige relasjoner.

Fortellingen «*La Sundvollen leve*» handler om den framtidige utviklingen på et av de mest kjente stedene i vår kommune. Et sted der mange har lagt inn noe av oss selv og føler seg hjemme.

Sundvollen er et sted der vi enda ikke kjenner til hva innbyggerne selv mener om stedets kvaliteter og hva som bør videreføres og forsterkes i en framtidig utbygging. Likevel ser det ut for at planer utarbeides uten at dette er avklart.

Det er vanskelig å forutsi om vi har det så bra at folk mener det ikke er noe poeng å bry seg. Eller om folk har dårlige erfaringer med å ytre seg og ser en annen vei når det som skal skje ikke får noen direkte betydning for en selv.

Krig skaper store endringer. Folk mister sitt hjem og sin stedlige tilhørighet. De som må flykte står overfor en betydelig omstilling og usikkerhet. Tryggheten er borte.

De som er midt i skuddlinjene i krigene har en drøm. Hvor og når kan vi igjen føle oss trygge, leve fredelig på våre egne hjemsteder?

3.2 Bosetting

Bosetting av nye innbyggere i Hole angår oss alle, men likevel er dette ikke et prioritert område i kommunestyrets virke.

Bygging av boliger uten en tydelig lokal bosettingspolitikk kan tyde på at kommunestyret ikke fullt og helt har akseptert at det har det overordnede ansvaret for å tilrettelegge utviklingen av samfunnet i Hole.

Tilrettelegging av samfunnsutviklingen handler i første rekke om hvordan menneskene skal kunne leve gode liv i Hole. Det bør innebære at boligutviklingen i Hole tar utgangspunkt i hvordan tilrettelegge for å kunne styrke den sosiale bærekraften i det enkelte tettsted og sentrumsområder i kommunen.

De sosiale og økonomiske strukturene i befolkningen i kommunen fester seg i boligsektoren i kommunen. Disse strukturene har en klar sammenheng med hvem som flytter hit. Hvem som velger å flytte til Hole vil igjen avhenge av hvilke typer boliger som bygges/tilbys.

Det innebærer at kommunen bør ha et overordnet planprogram som sikrer at stedet får den infrastrukturen som er nødvendig for å skape den sosiale, miljømessige og økonomiske bærekraften vi trenger på de aktuelle stedene.

3.3 Bygging av boliger

Kommunen har ikke lenger fortrinnsrett til kjøp av eiendommer for videresalg fra kommunen til aktuelle utbyggere. Kommunens grunnlag for styring av boligutviklingen er svekket. Kommunen har ikke kontroll på omsetningen av fast eiendom i kommunen.

I dag kjøper eiendomsutviklerne opp nær sagt alt som er for salg. De har overtatt omsetningen på eiendomsmarkedet.

I denne situasjonen kan utbyggerne ikke forvente at kommunen skal ta kostnadene ved utvikling av nødvendig infrastruktur og belaste disse utgiftene på innbyggere som allerede bor i kommunen.

Hvis kapasiteten på vei, vann og avløp ikke er tilstrekkelig i et aktuelt område, eller at kommunen må bygge ut sitt avløpssystem eller renseanlegg. Da må regningen for økt kapasitet dekkes av aktuelle utbygger og kapasitetsøkningen må skje før utbyggingen starter.

Det er ikke kommunens oppgave å øke eiendomsutviklernes fortjeneste ved å dekke de kostnadene som påløper for å bygge ut kapasiteten på vei, vann og avløp i kommunen. Dette er kostnader utbyggerne må forskuttere.

I fastsetting av budsjettet for kommunen er det viktig at dette er tydelig avklart.

3.4 Vekst i befolkningen

Vekst i befolkningen begrunnes med behovet for økte inntekter til kommunen. Nå er det slik at i et samfunnsperspektiv så er nye innbyggere både inntekter og utgifter.

Det avgjørende for økonomisk vekst er avhengig av om de nye innbyggerne vil styrke eller svekke kommunens framtidige sosiale, miljømessige og økonomiske bærekraft.

I noen tilfeller kan det være aktuelt å sikre bærekraften være å stabilisere befolkningen. Dette fordi vi allerede har en positiv demografi i Hole. En sammensetning i befolkningen som innebærer et positivt bærekraftig perspektiv på utviklingen.

Kommunestyrets målsetting om vekst i befolkningen bør i første rekke baseres på vurderinger av demografi og ikke med bakgrunn i påtrykk fra eiendomsutviklere som ønsker å bygge.

3.5 Demografi

Demografi handler om sammensetningen i befolkningen. Det at begge kjønn og alle aldergrupper er representert. Videre om noen grupper er overrepresentert på en positiv eller negativ måte basert på yrke, økonomi, helse osv.

Basert på demografiske kunnskaper om de innbyggerne som allerede bor i Hole bør kommunestyret vurdere hva vi har og hva vi mangler av tjenestetilbud, kompetanse og institusjoner for å dekke eksisterende behov og interesser.

På denne bakgrunn kan vi også vurdere hvilke grupper av nye innbyggere vi bør rekruttere for å kunne styrke vår framtidige sosiale, økonomiske og miljømessige bærekraft i tettstedene.

Videre hvordan det kan skje ved å bygge bestemte typer av boliger? Hva som kreves av tilpasning knyttet til kommunens tjenestetilbud, utvidelser av institusjoner og kompetanse?

Hva vil den forventede rekrutteringen bringe av økte inntekter og utgifter og ressurser avhengig av alderssammensetning, kompetanse og kulturell og sosial kapital?

Foto Rolf Novsett.

Steinsfjorden Terrasse, Vik september 2023.

3.6 Steinsfjorden Terrasse

Her er det viktig å kunne gjennomgå den demografiske kunnskapen vi kan få ved å analysere hvilke mennesker det er som har kjøpt leilighet i Steinsfjorden Terrasse (ST).

Hvilke typer leiligheter er solgt og ikke solgt? Hva forteller dette prosjektet oss om demografi og press på kommunale tjenester? Hva representerer ST av inntekter og utgifter i et kommunalt budsjett?

Boligproduksjonen i Hole er i dag større enn behovet. Er det et uttrykk for at det som bygges av boliger ikke er etterspurt? I så fall hva er etterspurt i dag? Hva slags boliger er det underdekning på i Hole? Hva med pris og valg?

3.7 Eiendomsutviklere

Boligsektoren er den største landbaserte næringen i Norge. Denne sektoren står overfor en gryende utvikling i Hole. Eiendomsutviklere bygger fortrinnsvis digitaliserte industribaserte boligblokker. Byggeprosjekter som er prøvd ut tidligere. De leter etter tomter som kan egne seg, men bygger på de tomtene de får anledning til å kjøpe.

Industribaserte boligutviklings prosjekter er mindre egnet i kommuner som Hole med et lite marked og en kommune der det ikke er politiske planer for en eksplosiv vekst i befolkningen.

Det foreligger ingen politiske planer vedtatt av kommunestyret som etterspør en eksplosiv vekst av boligtilbud. Administrasjonen har ikke noe politisk grunnlag for å kunne vurdere slike prosjekter.

Å bygge ned kommunens boligarealer med blokker innebærer store utfordringer i Hole. Her har vi ingen boligpolitikk. Innbyggerne og politikerne er **ikke** bevisst på hvilke stedsverdier som bør beholdes, utvikles, forsterkes og videreføres.

Oppgavefordelingen mellom politikere, administrasjonen og velgerne er ikke bevisstgjort. Private eiendomsutviklere tar over utviklingen av samfunnet uten å ha fått et klart politisk mandat.

Selvkostprinsippet på kommunale avgifter fungerer OK ved lav utviklingstakt. I forbindelse med industribasert boligutvikling med stort volum og rask vekst der kostnader til infrastruktur må forskutteres er selvkostprinsippet ikke rettferdig.

Industribasert boligutvikling med stort volum av leiligheter egner seg godt der det er en stor befolkning med et boligbehov.

I tettstedene i Hole er vi avhengig av å kunne fase inn hensiktsmessige doser av nye innbyggere tilpasset kommunens egne planer for vekst. Bygging av boliger må baseres på dette forholdet.

Eiendomsutviklere bør ikke starte sin ideutvikling før kommunestyret har gitt dem et politisk klarsignal på hva som bør bygges. Kommunestyrets avklaring bør baseres på en helhetlig framtidsrettet boligpolitikk.

Det er avgjørende at utbyggingsområdene først er sikret den infrastrukturen som er nødvendig basert på utbyggernes forskuttering før kommunen starter behandling av aktuelle byggeprosjekter.

Behovet for infrastruktur må finansieres av innflytterne og ses som en del av de verdiene de nye innbyggerne bringer med seg.

Verken utbyggerne eller kommunestyret er tjent med å gi grønt lys til planlegging før bygge politikken knyttet til området er avklart.

Fastsetting av rekkefølgebestemmelser og andre bestemmelser som prosjektet må innfri senere i planprosessen er ingen god arbeidsmetode. Det grunnlaget prosjektet skal baseres på bør være klart fra start av og ikke forhandles fram underveis.

I så fall mister vi allerede fra starten av arbeidet det helhetlige og langsiktige blikket på utvikling. Kommunen må forhandle med eiendomsutviklerne.

Kommunestyret har ikke fastsatt et tilstrekkelig politisk grunnlag for utbygging i tettstedene i kommunen og på Storøya. Administrasjonen har ingen avklart boligpolitikk å forholde seg til.

3.8 Et flerkulturelt fellesskap

Borgerne i Norge utgjør i dag et flerkulturelt fellesskap. Bakgrunnen er både arbeidsinnvandring og innvandring av flyktninger fra kriger og regimer med voldelige makthavere.

I Norge har alle borgere like muligheter til å gi uttrykk for sine kulturelle, språklige og religiøse forskjeller innenfor rammen av gjensidig respekt for hverandre.

Gjennom de siste 50 årene er etniske nordmenn blitt trygge på sine nye landsmenn. Assimileringen er positiv sett fra både individ og samfunn sin side.

På samme tid har samfunnet gått bort i fra ensretting av oppvekst, skole, kultur og omsorg.

Muligheten for å ivareta sine røtter og hevde sine spesifikke individuelle rettigheter har vært positiv for hver enkelt og oss alle.

På tross av økt mangfold har vi likevel et «felles multiplum». Et **VI** som binder oss sammen. Verdier knyttet til menneskeverd, ytringsfrihet, religionsfrihet og tillit til hverandre. Verdier som inngår i fundamentet for vårt demokrati.

Et demokrati der vi har et likeverdig borgerskap der alle har en stemme. Vi er et sammensveiset samfunn basert på trygghet og tillit til hverandre. Vi har en

stabil bosetting, men med en trend til flytting mot byene. I dag er det en betydelig strøm av flyktninger fra Ukraina til Norge. Myndighetene fordeler flyktningene til kommunene.

Vi er et samfunn med økonomiske ulikheter. Det har sammenheng med helse, arbeid, boform, begrensede muligheter for deltakelse i kultur og fellesskapet i samfunnet.

3.9 Vekst

Vekst er knyttet til forbruk. Vi bør *ikke* framstå som en kommune med overforbruk av natur og arealer. Utbygging av boliger som *verken* er behovsrelatert i nåtid eller vår nære framtid. Vi bør *ikke* legge opp til en grunneierstyrt utvikling av boliger.

Vi bør ikke stille oss slik at evig vekst blir vår overordnede utfordring.

Vi bør i første rekke være opptatt av hva som kreves for at utviklingen skal være bærekraftig.

Bærekraft handler om at den utviklingen vi legger opp til tilfredsstillende våre behov i nåtiden uten å undergrave fremtidens generasjoners muligheter til å tilfredsstillende sine behov.

Vårt syn på «det gode liv» bør innebære et visst materielt måtehold og med hovedvekt på menneskelig utvikling – *eventyrlig fortid eventyrlig framtid* – er fortsatt en gangbar visjon.

Vi bør kunne handle til beste både for oss selv og andre. Vårt siktemål bør være å videreutvikle våre iboende evner som medmennesker.

3.10 Sosial bærekraft

Sosial bærekraft er avhengig av kvaliteten på fellesskapet i kommunen vår.

Vi mennesker preges både av individualisme og sosialt samhold. I dag er våre investeringer i fellesskapet i ferd med å endre seg.

Nye arenaer og ny teknologi åpner nye muligheter. Utvikling av digitale plattformer og markeder, mens den fysiske nærheten og tilhørigheten i naboskapet tynnes ut.

Dette gjelder særlig den yngste generasjonen i samfunnet som mer og mer omgås sosialt på «sosiale plattformer» framfor å møtes fysisk i samme rom.

Det er ikke sikkert at det å temme individenes egennytte og antyde at hver og en av oss bør vurdere å dempe sine særinteresser er en gangbar strategi.

«*Leve hele livet*». Drømmen om et bedre liv er blitt en mer privat drøm. Selvhevdelse og individuell frihet basert på fleksibilitet, mobilitet og muligheter er i vinden. Folk vil være originale, vellykkede og unike.

Våre nye sosiale fellesskap er digitaliserte fellesskap differensiert i ulike medier, plattformer og kanaler.

I dag vet de digitale mediene mer om oss enn kommunen. De digitale mediene forer oss med det vi vil ha. Vi er gjort til produkter i medieskapte markeder og menigheter.

Vi er «oppmerksomhetsarbeidere». Vi gir av vår tid oppmerksomhet til medier og digitale plattformer. Plattformer som har inntekter av den tiden vi bruker på produkter og tjenester de markedsfører. Vi arbeider gratis flere timer i uken mot fritt å kunne bruke plattformer og nett i vår digitale kommunikasjon med venner og omverden ellers.

Ønsker vi ikke å motta reklame i forbindelse med bruk av nettet må vi i framtiden betale for frihet fra reklame. På den måten sikrer plattformen sine inntekter uansett.

3.11 Samfunnskontrakten

Det er behov for å styrke de lokale naboskapene i kommunen vår. Tilrettelegge grunnlaget for at folk kan komme sammen. Skape gevinster knyttet til det fysiske samværet som de digitale møteplassene ikke kan gi.

videreutvikle felles lokale orienteringspunkter. Synliggjøre utfordringer som er felles for oss alle der vi bor.

Folk kan ikke sitte å vente på utviklingen. Sosial bærekraft er ikke noe som bare oppstår. Fremtiden kommer av seg selv, men ikke utviklingen.

Innbyggere bør opprette velforening i sitt nærmiljø og mobilisere sin kulturelle makt når det trengs for å bli hørt.

Skape grunnlag for at det de ønsker av utvikling kan skje i et samarbeid med næringsliv og kommunale myndigheter.

Tiden er der nå!

3.12 Miljømessig bærekraft

FN`s naturavtale handler om å redde og bevare natur- og biomangfold i verden. Den ble inngått 19. desember 2022 og Norge har sluttet seg til avtalen. Avtalen innebærer at landene er enige om å bevare 30% av naturen innen 2030.

På spørsmål til Klima- og miljøvern minister Andreas Bjelland, NRK/TV den 20. oktober 2023, om hva denne avtalen innebærer for Norge, svarte ministeren at «*Det er et globalt mål, men det er klart at Norge skal bidra*».

Hva innebærer dette for Hole med tanke på vår fremtidige miljømessige bærekraft at Norge har sluttet seg til FN`s naturavtale?

3.13 Globalisering

Vi kan stille spørsmål ved om den individuelle og næringsmessige liberaliseringen, som vi alle er påvirket av, også kan være en forklaring på de utfordringene som har kommet fram gjennom høringen i *Stortingets konstitusjons- og kontrollkomite* den 7. november 2023.

Holdninger der politikere framstår som individer med spesifikke rettigheter. Rettigheter som kommer til uttrykk for behov for en politikk med et utvidet handlingsrom.

En politikk preget av mer frigjøring fra nasjonale tradisjoner.

Dette som en begrunnelse for å kunne framstå med en mer dynamisk og proaktivt nasjonal politikk i samhandling med EU i en global verden.

Våre nasjonale politikere på alle tre nivåer er ikke fritatt fra å tenke handlinger i et globalt samfunn. Norges tilpasning til Skandinavia, Nato, EU og FN - en verden innebærer både fortrinn og ulemper.

Vi kan få det inntrykket at regjeringen ønsker å revitalisere vårt eget demokrati, men uten å helt vite hvordan.

3.14 Et mangslungent samfunn

Dagens samfunn framstår som et mangslungent samfunn. En utvikling i retning av et mer og mer interesseoppdelt samfunn uten noe entydig medmenneskelig fellesskap.

En form for dehumanisering, umenneskeliggjøring av mennesket. Dette er tydeliggjort i de pågående krigene.

Hvor tar det medmenneskelige fellesskapet veien?

Den tidligere humanismen, religion, likhet og enhetstenkningen er vannet ut i dagens fellesskap. Hvor tok vårt tidligere nasjonale sosiale fellesskap veien?

3.15 Produkter og virkemidler

Borgerne, vi framstår mer og mer som

- *produkter* i markeder skapt av næringslivet og
- finansielle *virkemidler* i politikken nasjonale og globale leikekasse.

Nasjonale fortrinn framstår mer og mer som gevinster for staten, mens husholdningene og næringslivet ta kostnadene.

I vårt nasjonale og lokale samfunn er vi i den private delen *kunder og forbrukere*, i den offentlige er vi *inntekter og utgifter*, mens vi i den sivile delen i noen sammenhenger er initiativtakere og aksjonister og andre sammenhenger *nytere og ytere*.

Vi er borgere i et kapitalisert og kommersialisert samfunn med en sterkt forgjeldet sivil sektor.

Aldri før har folk brukt mer av inntektene sine til handtering av gjeld. Et samfunn med økende ulikhet og flere som ikke har tilstrekkelig økonomi til å fungere i dagens dyrtid.

3.16 Lokalsamfunnet

Vi lever livene våre lokalt. Både innbyggere og næringsliv i Hole har i et tiår vært «lammet» av en tankeverden og monokultur knyttet til FRE16.

En blindgate preget av «regjeringens symbolpolitikk» om Bergensbanens forkortelse. En «politisk markering» fra Erna regjeringen knyttet til vei og bane gjennom Hole kommunen. En borgerlig regjerings uttrykk for et eierskap til en viktig sak for storsamfunnet. Et eierskap til en tapt sak.

Vei og bane et prosjekt som etter gjentakende forsøk ikke er prioritert av stortinget i forbindelse med behandlingen av Nasjonal Transportplan.

Nå ser det ut for at nok er nok. Dette angår folk og næringsliv. De ønsker utvikling.

Innbyggerne markerer **sine** rettigheter innen eldreomsorg og skole for alle. Eiendomsutviklerne vil realisere **sine** ideer.

3.17 Boligsituasjonen

Det er ingen mangel på boliger i Hole i dag. Bruktmarkedet er godt. En rekke nye boliger er under oppføring og et betydelig antall er enda ikke solgt.

Kommunen er ikke preget av fraflytting, men målet om en vekst på inntil 2% pr. år er ikke innfridd.

Vi kan slå fast at de som ønsker å flytte til Hole har gode muligheter for å finne et passende boligtilbud.

Hole har begrensede arealer for bygging av boliger. Kommunestyrets mål er at eiendomsutviklerne planlegger og bygger det som fremhever kvaliteten ved det å bo og leve i Hole. Videre det det er behov for.

3.18 Livskvalitet

Det innebærer at kommunestyret har en utfordring – å sikre rammevilkårene for livskvaliteten til de som allerede bor i kommunen vår og de som ønsker å flytte hit. Ansvar for livene vi lever har vi selv.

Bygge lavmælt og vakkert i motsetning til «industrielt og profittbasert», høyt, trangt, «billig» og utrivelig.

Det vil innebære krav til utbyggere om maksimalt 4 etasjer. Bygge humant og fortrinnsvis klassiske bygg som er stedstilpasset.

3.19 Maktbalanse

Det handler om maktbalanse mellom innbyggere/*kultur* og eiendomsutviklere/*økonomi* og kommunestyret/*politikk*.

Vi står overfor en kommune i ubalanse. Lokalsamfunnets ressurser i den sivile, private og offentlige delen av samfunnet er ikke samordnet. Samordning og samhandling er avhengig av kommunikasjon og gjensidig innflytelse.

Forvaltningspolitikken må ligge i forkant av en eventuell byggeboomen slik eiendomsutviklerne ser for seg samfunnsutviklingen i Hole.

I denne situasjonen er det avgjørende at det nye kommunestyret møter denne situasjonen med et *overordnet planprogram for bolig-, tettsteds- og sentrumsutvikling!*

3.20 Politisk mot

Kommunevalgets vinnere i Hole er Hole Høyre. Resultatet representerer en politisk utfordring for Hole Høyre som kommunens styringsparti.

Vi må ha lov til å tro at resultatet har bakgrunn i at Hole Høyre har vist politisk mot, kraft og vilje til styring.

I arbeidet med *partiprogram* har partiet vist evne til «å lage politikk». Nå er utfordringen å forankre politikken i kommunestyrets-, administrasjonens- og eiendomsutviklernes arbeid.

Vi kan gå ut ifra at velgerne er bevisst på hvem og hva de har stemt på. De er innforstått med hva HH ønsker å stå for. Hole Høyres utfordring er å vise sin politiske kraft. Nå er det opp til ordfører, varaordfører, lederne av fagutvalgene i kommunen og kommunestyrets øvrige medlemmer fra HH og vise at Hole Høyres politikk «*har kjøtt på beinet*».

Her har lokalavisen Ringerikes Blad en viktig oppgave å påvise hva Hole Høyre oppnå i praktisk politikk.

3.21 Prioritering

Uten politikk er det vanskelig å prioritere bruk av ressurser. Det innebærer at først må politikken utvikles før forvaltningen kan lage sitt forslag til budsjett.

Hvis de økonomiske rammene «*er gitt*» vil kommunestyrets budsjettarbeid bli å drøfte forvaltningens begrunnelser for hvorfor og hvordan virksomheten er tilpasset forventet økonomisk ramme.

Det innebærer at politikken er borte vekk! Forvaltningen styrer basert på forventede økonomiske rammer.

Kommunestyret bør vise selvstendighet. Først må kommunestyret fastsette sine politiske prioriteringer. Deretter kan forvaltningen tilpasse økonomien til politikken.

3.22 Styringsdokumenter

Styringsdokumentene i Hole er kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

I dag er ikke kommunestyret og forvaltningen tilstrekkelig samordnet når det gjelder mål på vekst i befolkningen.

Kommunestyret forholder seg til kommuneplanen, mens forvaltningen forholder seg til statens reguleringsplan for vei og bane.

Politikk og forvaltning har ulikt ståsted og ulik forståelse av hva som skal til for å komme dit vi vil. Slik kan det ikke fortsette. Forvaltningspolitikken må samordnes hvis ressursene skal kunne utnyttes på en «smart måte».

Husk «*framtiden kommer av seg selv*», men «*utviklingen*». Vi kan ikke bare flyte med basert på utbyggernes individuelle initiativ uten noen form for overordnet politisk styring og regulering.

3.23 Egen selvstyrt kommune

Hole er en egen selvstyrt kommune. Kommunestyret bør fornye sitt grunnlag for styring.

Det bør skje i sammenheng med fastsetting av budsjett for 2024 og fastsetting av kommunestyrets planprogram for 2023-2027. For deretter å bli fulgt opp basert på de planene som prioriteres.

Dagens tette band mellom politikere og næringsinteresser bør ikke innebære at Hole framstår som en grunneierstyrt kommune.

Utbyggerstyrt bit for bit utbyggingen bør ikke få fotfeste. Kommunestyret bør utvikle et overordnet planprogram som grunnlag for en helhetlig og langsiktig utvikling basert på samtidens og framtidens behov.

Tiden går ikke fra oss!

Husk – vi har ingen tidsnød!
Her er det kommunestyrets
forutsigbarhet som teller.

Utfordringen er politisk styring. En
politikk for daglig ledelse og en for
langsiktig styring.

- Tar kommunestyret utfordringen?
- Stopper det opp?
- Gir det seg selv en tenkepause?

I tenkepausen bør kommunestyret
spesielt drøfte de forholdene som
er berørt i temaer som er tatt opp i
dette notatet knyttet til

- Bosetting
- Bygging av boliger
- Vekst i befolkning
- Steinsfjorden
Terrasse

Målet bør være at kunnskap og
fakta skal legges til grunn for
utvikling av politikk og fastsetting
av planer for iverksetting av
politikk.

Uten et justert politisk grunnlag for
styring og ledelse vil kommune-
styret gå videre vel vitende om at
Hole da går i retning av «*fri flyt*».
En situasjon der eiendomsutviklere
bestemmer det meste.
En ideologi og politikk som partiene
kan oppfatte som rettferdig selv om
systemet medvirker til større
ulikhet.

Ordfører Hole, Syver Leivestad.

Storingsrepresentant Viken/Buskerud,
Sandra Bruflot.

Svaret?

Hvordan gikk det?

Ga min strøm av informasjon og dine løpende refleksjoner en opplevelse av at hendelser, handlinger og holdninger globalt, nasjonalt og lokalt henger sammen i et hele – i en digitalisert, teknologi- og mediepreget verden?

Hvor ble det av det gamle, saktegående, verdi- og fellesskapsorienterte livet?

Trives vi med vekslingen av vår tilhørighet til «*anywhere*» (globale velgere, globetrottere) og «*somewhere*» (nærvælgere, «holeværing»). Folk bryr seg ikke før de blir berørt. De velger sine ideologiske og politiske regimer og nyter sin status, sine rettigheter, makt og innflytelse.

- Framstår Hole som et *menneskefiendtlig* eller *menneskevennlig* lokalsamfunn?

Jeg har ikke gitt deg svaret, men grunnlag for å tenke etter.

Foto Rolf Novsett. Hole Herredshus 2022.

«Flagging i sympati med Ukraina».

Visjonen!

Foto Rolf Novsett

«Fortid, nåtid, framtid»

Nytt og gammelt – «*alt henger sammen med alt*» - her i Åsbakken på Røyse.

Den overordnet utfordring til forvaltningspolitikken i Hole er også - hvordan kunne binde sammen det vi er, og det vi vil bli til en helhet til beste for oss alle sett i et langsiktig perspektiv?

Visjonen i «*Kommuneplanen*» har tatt poenget.

«Eventyrlig fortid eventyrlig framtid»

«*Eventyrlig*» satt inn i en liberal sammenheng og ikke en konservativ. Det betyr at innholdet i kvaliteten på samfunnet endrer seg. Samfunnet blir preget av de neste generasjonene. De som kommer etter den utgående generasjonen. Det innebærer at den utgående generasjonen har ingen patent på samfunnet.

Vi har både en rural og urban levemåte i Hole, men vi mangler en sterk omforent kultur, identitet eller fortelling som binder oss sammen.

Vi kan derfor bli et lett bytte for markedsliberale krefter og utvikling av et samfunn i retning av «fri flyt».

Perspektivnotatet bør ses i sammenheng med fortellingen

«La Sundvollen leve»

- Åpenhet er avgjørende for vår tillit til hverandre.
- Det å vite og ha kunnskap om det som planlegges er nødvendig for å kunne mene noe om det - delta i debatt, dialog og høring.
- Samarbeid er avgjørende hvis de ressursene vi er og har skal bli brukt på en god måte.

Foto Rolf Novsett

Rolf Novsett
Klokkerlia, 13. oktober 2023.
Essay 6

Sundøya

Foto Rolf Novsett. September 2023.

Uværet «Hans» skapte flom i fjorden.

Sundøya – «bindeleddet» mellom Sundvollen og Vik, men ikke nok med det.

Denne øya må alle som går, sykler, biler og busser **over** for å komme fra sør til nord eller nord til sør.

Dette er det veitilbudet lokalsamfunnet og storsamfunnet har i dag. Det er behov for et skille veitilbudet, innfri økt kapasitet og bedre trafiksikkerheten.

E16 for gjennomgangstrafikken og et lokalt internt veinett for å knytte sammen Elstangen, Klokkerlia, Sundvollen og Åsali på en hensiktsmessig måte.

Behovet for å bedre trafiksikkerheten og øke kapasiteten på trafikkgrunnlaget gjennom Hole er argumenter gode nok for å skille vei og bane og videreføre **E-16 NÅ!**

Av- og påkjøring fra Sundvollen.

Foto Rolf Novsett.

Ingen akseptabel fremtidig løsning!

På- og avkjøring knyttet til E-16 i Sundvollen er en ubrukbar fremtidig løsning. Dagens situasjon er årsak til byggestopp i Sundvollen. Det som skjer, er verken menneskevennlig eller demokratisk. Byggestoppen kan nok hindre at interntrafikken på E16 ikke øker, men trafikksikkerheten blir ikke bedre av en byggestopp.

Gjennomgangstrafikken øker og den påvirkes heller ikke av en lokal byggestopp. Hvor lenge skal en Europavei fungere som det eneste lokale transport alternativet til innbyggerne i Hole?

Det er Statens veivesen som har *gitt stoppen*, men hverken fylket og staten ser ut til å gjøre noe som helst med situasjonen. Problemet er erkjent og ansvarsfordelingen er klar, men handling uteblir.

Situasjonen er umenneskelig og den viser at den demokratiske samhandlingen mellom stat, fylke og kommune fungerer ikke som den burde.

Astrup Fearnley Museet

«*Before to morrow*»

Dagen i dag etterspør engasjement og handlinger I et samfunnsperspektiv.

Foto Rolf Novsett.

Fischli & Weiss, Sveits, Untitled, 1985.

Gardintrapp, kost, stol, boks, plankebit, colaflaske, skiftenøkkel, skrutrekker, liten stang og en plast flaske.

«*Hva sier du?*» **Det der kunne jeg også ha gjort.** «*Ja, men du gjorde det ikke!*»